

Redaktoriaus žodis

Eugenijus Dunajevas

Vilniaus universitetas
eugenijus.dunajevas@fsf.vu.lt

Jeigu pažvelgsime į socialinio darbo mokslinių straipsnių ir paruoštų disertacijų pasiskirstymą pagal juose naudojamą tyrimų metodologiją – pamatysime, kad vyrauja kokybine tyrimų metodologija grįsti darbai. Ir tai nėra tik Lietuvos specifika, bet ir pasaulinė tendencija socialinio darbo mokslo žurnaluose ir disertacijose (Thyer, 2012).

2019 metais prestižiniame socialinio darbo mokslo žurnale „Research on Social Work Practice“ buvo publikuotas kontroversiškas žymios socialinio darbo tyrėjos Eileen Gambrill straipsnis „The Promotion of Avoidable Ignorance in the British Journal of Social Work“, kuriame autorė įrodo, kad kiekybinės metodologijos tyrimai yra kryptingai ignoruojami vieno iš prestižiškiausių socialinio darbo mokslo žurnalų – „The British Journal of Social Work“. Gambrill atstovauja tai socialinio darbo tyrėjų grupei, kurie socialinį darbą mato visų pirma kaip medicinos ar inžinerijos atitiktą socialiniame pasaulyje. Tokia socialinio darbo vizija yra detalai atskleista Johno Brekke'o darbuose (2012, 2014, 2019). Tuo tarpu daugelis socialinio darbo tyrėjų socialinį darbą supranta pirmiausia kaip dialogu grįstą socialinio darbuotojo ir asmens, grupės ir bendruomenės sąveiką ir griežtai pasisako už kokybinių tyrimų metodologiją grindžiamus darbus (Fook, 2002; Ife, 2008; Thyer, 2012).

Neatsitiktinai Bruce Thyer, įtakingo socialinio darbo mokslo žurnalo „Research on Social Work Practice“ redaktorius ir Ian Shaw, kito įtakingo socialinio darbo žurnalo „Qualitative Social Work“ redaktorius, atstovaujantys priešingoms metodologinėms pozicijoms, publikavo straipsnius (Shaw, 2012; Theyr, 2012), kuriuose siekė inicijuoti konstruktyvų dialogą tarp tyrimų metodologinių stovyklų socialiniame darbe.

Tačiau į kiekybinių ir kokybinių tyrimo metodologijų problemą socialiniame darbe galime žvelgti ne tik remdamiesi tikra socialinio darbo vizija, bet ir per mokslo sociologijos prizmę.

Jon Elster (2007) išskėlė socialinių mokslų klasifikavimo kriterijus – bendras sutarimas dėl tiriamų reiškinių, teorijų ir žinojimo pažanga (kuriamos ne tiek alternatyvios koncepcijos, kiek tikslinamos esamos). Tos akademinės disciplinos, kurių atstovai sutar-

ria dėl tiriamų reiškinių, teorijų ir esminių sąvokų bei atliekamais tyrimais plėtoja esamą žinojimą, yra susiformavusios akademinės disciplinos. Tokių akademinų disciplinų ryškiausi pavyzdžiai socialiniuose moksluose yra socialiniam darbui artimos psichologija ir edukologija ar tolimesnė ekonomika. Šių disciplinų mokslo darbuose dominuoja kiekybine metodologija grįsti tyrimai, nes būtent kiekybinė metodologija teikia galimybių patikrinti keliamas hipotezes, o tai yra žinojimo plėtros „variklis“ (Bryman, 2003).

O akademinės disciplinos, kurių atstovai nesutaria dėl tiriamų reiškinių, koncepcijų, teorijų ir sąvokų bei, atlikdami tyrimus, formuoja naujas tyrimų kryptis, teorijas, koncepcijas ir interpretacijas, yra besiformuojančios akademinės disciplinos.

Socialinio darbo tyrėjai (Hodge, Yu ir Kim, 2020) pažymi, kad socialiniame darbe trūksta sutarimo dėl tyrimo objekto, teorijų ir esminių sąvokų. Socialinio darbo bendruomenėje egzistuoja ne tik skirtingos socialinio darbo teorijos, kurių naudojimas dažnai yra eklektiškas (Göppner ir Hämäläinen, 2007), bet ir skirtingos socialinio darbo koncepcijos (Jindra, 2018). Neatsitiktinai socialiniame darbe vyrauja kokybine metodologija grįsti darbai, nes būtent kokybine metodologija grindžiami tyrimai teikia galimybę tyrėjams atrasti, pamatyti ir formuoti alternatyvias teorijas, koncepcijas (Bryman, 2003).

Reikia pažymėti, kad pačiai socialinio darbo bendruomenei socialinio darbo kaip akademinės disciplinos klausimas yra santykinai naujas dalykas. Dėl socialinio darbo kaip profesijos abejonų būta praėjusio šimtmečio pradžioje (Flexner, 2001 (1914)), tačiau dabar mažai kas abejoja, kad socialinis darbas yra savarankiška profesija (Gibelman, 1999), nors jos statusas ir nėra labai aukštas tiek Lietuvoje (Varžinskienė, 2008), tiek kitose šalyse (Tirado, 2006). 2004 metais pateiktame socialinio darbo apibrėžime apie socialinį darbą buvo kalbama tik kaip apie profesiją, kuri remiasi įvairiais mokslais ir praktiniu žinojimu (Hare, 2004). Tik 2014 metais pateiktame socialinio darbo apibrėžime socialinis darbas yra pripažįstamas ir profesine veikla, ir akademinė disciplina (Ornellas, Spolander ir Engelbrecht, 2018).

Yra skirtingų socialinio darbo koncepcijų ir kuri iš jų taps vyraujanti ir bus socialinio darbo kaip akademinės disciplinos pagrindas, parodys laikas. Vis dėlto būsima socialinio darbo akademinė disciplina turės įvykdyti tam tikrus reikalavimus, ir ta socialinio darbo koncepcija, kuri geriausiai atitiks šiuos reikalavimus, taps vyraujanti. Kokie gi yra tie reikalavimai? Kol kas paliekame intriga – juos aptarsime kitame žurnalo STEPP numeryje.

Literatūra

Brekke, J. S. (2012). Shaping a science of social work. *Research on social work practice*, 22(5), 455–464.

Brekke, J. S. (2014). A science of social work, and social work as an integrative scientific discipline: Have we gone too far, or not far enough?. *Research on Social Work Practice*, 24(5), 517–523.

Brekke, J. S., & Anastas, J. W. (Eds.). (2019). *Shaping a science of social work: Professional knowledge and identity*. Oxford University Press, USA.

Bryman, A. (2003). *Quantity and quality in social research*. Routledge.

Elster, J. (2007). *Explaining social behavior: More nuts and bolts for the social sciences*. Cambridge University Press.

Flexner, A. (2001 (1914)). Is social work a profession?. *Research on social work practice, 11*(2), 152–165.

Fook, J. (2002). *Social work: Critical theory and practice*. Sage.

Gambrill, E. (2019). The promotion of avoidable ignorance in the British Journal of Social Work. *Research on Social Work Practice, 29*(4), 455–469.

Gibelman, M. (1999). The search for identity: Defining social workpast, present, future. *Social work, 44*(4), 298–310.

Göppner, H. J., & Hämäläinen, J. (2007). Developing a science of social work. *Journal of Social Work, 7*(3), 269–287.

Hare, I. (2004). Defining social work for the 21st century: The International Federation of Social Workers' revised definition of social work. *International social work, 47*(3), 407–424.

Hodge, D. R., Yu, M., & Kim, A. (2020). Assessing the quality and prestige of disciplinary social work journals: A national study of faculty perceptions. *Research on Social Work Practice, 30*(4), 451–459.

Ife, J. (2008). *Human rights and social work*. Cambridge University Press.

Jindra, I. W. (2018). The emerging 'science of social work' in the United States and German-speaking countries: A comparison. *International Social Work, 61*(6), 930–942.

Ornellas, A., Spolander, G., & Engelbrecht, L. K. (2018). The global social work definition: Ontology, implications and challenges. *Journal of Social Work, 18*(2), 222–240.

Shaw, I. (2012). The positive contributions of quantitative methodology to social work research: A view from the sidelines. *Research on Social Work Practice, 22*(2), 129–134.

Thyer, B. A. (2012). The scientific value of qualitative research for social work. *Qualitative Social Work, 11*(2), 115–125.

Tirado, D. (2006). *Perception of social workers: An analysis of public knowledge, attitudes, and beliefs in New York City* (Doctoral dissertation, Yeshiva University).

Varžinskienė, L. (2008). Socialinio darbo profesijos statuso ypatumai socialinių darbuotojų ir jų partnerių požiūriu. *Social Inquiry into Well-Being, 7*(1), 100–107.